

thi det maa mangen en ordentlig og anstændig Bønde, der er selvstændig og commanderer sine egne Anliggender, undertiden staae under, og han er saaledes meget generet. Jeg har seet og erfaret det ved flere Leiligheder, uagtet jeg, som sagt, ikke selv har været under Bidstken (Patter), og jeg vil derfor ønske, at denne Afkønsning maa skee saa hastigt, som muligt. Jeg kan heller ikke indsee, hvorfor ikke en Trediedeel af Høveribønderne ligesaavel kan være berettiget dertil, som Godseieren. Det er vel billigt, at Godseieren har Lov til at foreslaae, at Høveriet skal afløses; thi overalt maa man indrømme, at Godseieren ialmindelighed er en oplyst Mand og vistnok indseer de skadelige Følger af Høveriet, og det kan jeg sige af Erfaring. I den Egn, hvor jeg er fra, f. Ex. paa Randrup, der var stort Høveri, og den Mand saae med fuld Joie, at det var skadeligt for Egnen, og søgte at afløse det saa hastigt, som muligt. Der var for en stor Deel indsigtsfulde Bønder paa hans Gods, som indsaae de skadelige Følger af Høveriet, og derfor kom han overeens med dem. — Jeg skal derfor for min Deel slutte mig til Udvalgets Fremstilling i saa Henseende.

Orsted: Jeg skal ikke opholde Forsamlingen med nogen yderligere Udvikling af de Grunde, der have gjort, at jeg ikke har kunnet ansee det enten for nødvendigt eller for tilraadeligt at indføre Høveriets Ophævelse ved Tvang. Jeg skal blot, forsaavidt man har yttret, at Høveriet var en Trældom, og at Staten ikke kunde taale, at Nogen ved Contracter gjorde sig til Træl, bemærke, at der aldeles ikke kan være Tale om Trældom, naar det er visse bestemte Arbejder, som man har paataget sig som Bøderlag for en Besiddelse, der er overladt Gn. Dersom vi havde det gamle ubestemte Høveri, saa kunde det siges, at det nærmede sig til Trældom; men efterat Høveriet er blevet bestemt, og den Høveripligtige ligesaavel har sine bestemte Rettigheder, som den Høveri-berettigede, er der ikke Noget, som ligner Trældom. At det for den statsborgerlige Udvikling er bedre, at Høveriet ikke finder Sted, det er der vist Ingen, som i høiere Grad erkjender end jeg; men det staaer ikke i saadan Strid med Begreberne om statsborgerlig Frihed, at

det bør ophæves, naar det ei kan skee uden at betage Nogen sine lovlige Rettigheder. Naar man har talt om de demoraliserende Følger, som Høveriet har, saa turde man vel have gjort sig et overdrevent Billede derom. Men derhos maa jeg bemærke, at jeg netop troer, at Høveriets Ophævelse paa den Maade, som er bragt i Forslag, kan have meget demoraliserende Følger; thi, naar jeg tænker mig, at Høveriet skal ophæves ved Hjælp af de Bestemmelser om Høveriets Værd, som afgives af dertil valgte Mand, saa kan jeg ikke forestille mig Andet, end at i det Dieblik, en saadan Lov udkommer, vil Landet være fuldt af Intriguer for at indvirke paa, at Bøderlaget bliver bestemt i Nogens Interesse. Fornemmelig vil dog vist dette Spil drives fra de Høveripligtiges Side eller maafæe mere fra deres Side, som troe, at de skulle tage sig af dem. Jeg har ingen Tvivl om, at Indenrigsministeriet vil vide til Formand at udnævne upartiske og forstandige Mand; men, dersom disse Mand, paa hvilke Udslaget dog fornemmelig vil beroe, da de Mand, der udnævnes fra Parternes Side, og som kaldes Voldgiftsmænd, uden Tvivl ikke ville blive indbyrdes enige, — dersom disse Mand fastsatte Høveri-bøderlaget paa en anden Maade end den som stemmer med deres Dasse, som sætte Gemytterne i Bevægelse, saa vil der blive et stort Røre derover. Dersom Høveribøderlagene paa de forskjellige Steder blive bestemte efter en noget ulige Maalestok, vil det ogsaa give Anledning til stor Forbittrelse, kort sagt, det er Noget, som man let ved nærmere at tænke over Forholdene, saaledes som de virkelig ville udvikle sig, kan overbevise sig om, at der vil spilles mange Intriguer, at der vil opvækkes megen Misundelse og Utilfredshed ved at Høveriet ikke bliver havet paa den Maade, som attraaes. At Høveriet ophører, er Noget, som man vist i Almindelighed vil ansee for overmaade godt; men Maaden, hvorpaa det skal gennemføres, vil give meget Stof til at sætte Lidenskaberne i Bevægelse og opvække Ufamdragtighed i det borgerlige Selskab. Men, som sagt, jeg skal ikke indlade mig videre paa dette almindelige Spørgsmaal; jeg har aldrig udtalt mig derom i den Tanke, at det efter den nærværende Ret-